

УЗГАРГАН ЭНГ БАХТИЛИК

(Боши 1-бетда.)
циясис эришиб бўлмасди. Биз ана шу зўлат пардаси ортда яшаватган барча озодлик тарафдорларига илҳом берди. Буни эсимизда тутишимиз керак. Эллик йил аввал, бу ишлар бошланганда, вақти-соати келиб бу иш кулимиздан келишига ишончимиз тула қомил эмас эди. Берлинда Совет блокадасини ериб ўтиш учун Президент Трумэннинг қатъий ҳаракатлари зарур бўлди, Греция ва Туркияга ёрдам юрнатишди, Корейдаги агрессияга жавоб қайтарилди. Совет экспансияси қаерда тўхтатилган бўлса, уни яна шу ерда тўхтатиш учун Трумэндан кейинги барча президентларнинг қатъияти зарур бўлди.

Бунда Америка лидерларининг узоқ кўра олиш маҳоратлари кўп келди — улар Маршалл режасини амалга оширдилар, Германияни НАТОга аъзо қилдилар. Бу ишлар Европани фақатгина боқиб ёки уни химоя қилиш мақсадида эмас, уни тарихда биринчи марта озодлик ва демократия идеаллари атрофида бирлаштириш учун қилди. Бунинг учун Эйзенгауэрдан то Бушга қадар барча Президентлар қатъият билан ишладилар ва уларнинг бу сый-ҳаракатлари орадан қирқ йил ўтди уз самарасини берди.

Дусларимиз позицияларини мустақамлаш, рақибларимиз ўз имкониятларини мутлақо солиштириш олмайдиган даражадаги ҳарбий куч-қуратиш юзата келтирилди. Ишлар жуда катта ресурсларга сарфланган, урушларда ён беришларсиз галаба қозониш учун ишонч зарур эди, бу ишонч вақти-соати билан бизнинг оқиб қамиятимиз зулм ва қурқувага асосланган ҳар қандай ёпиқ тузумдан устун келишига бўлган ишонч эди.

Бу йилда Президент Рейганинг қатъияти зарур бўлди. У Советлар Империyasини — бу ёвузликлар, салтанатли эканлигини, уртадан Берлин деворини олиб ташлашга тўриб эркинликка эришиб бўлмаслигини «темир дар» ортдагиларга тушунмаётганларини очик равшан айтган эди. Президент Картер дисидентлар тарафини олди ва бу билан уларга яшаш, курашини давом эттириш имконини берди.

Хамкорликни сақлаш, бирин-кетин юз бераётган тангликларнинг олдини олиш учун йўлбошчилик керак эди. Ва, ниҳоят, Президент Бушинг маҳорати ишга тушди, натижада совет империясининг кулаши, Германиянинг бирлашиши тезлашди, яхлит ва эркин Германиянинг пайдо бўлишига шарт-шароитлар yaratилди.

Вазият оғир эди. 1993 йили Президент сифатида иш бошлаганимда мен мана шундай оғир вазият билан рубару бўлдим. «Совет уруши»да галаба қозонилди. Шунга қарамай, Европа кўп масалаларда ҳамон бўлиниб ётарди, бўлиниш чизиги бой ва қашшоқ мамлакатлар, хавф-хатар остида яшаватганлар ва яшаватганлар орадан қирқ йил, бу чизик НАТО ва Европа кенгаши аъзолари ва бу тузилмаларга аъзо ва аъзо бўлмаган ўзини қувонди ҳис этаётганлар орасидан ҳам утарди. Ва, яна, бу чизик ўз худудлари ичида ирқий, диний ва этник низоларни бартараф эттишга муваффақ бўлган ва бу муаммоларни ҳал эта олмай, унинг ноҳуш оқибатларини ҳал қилган, кўп мамлакатларни ҳам иккига ажратди, турарди.

Шу боисдан ҳам биз урушдан кейин Европанинг гарбий қисми учун нима ёрдам кўрсатган бўлсак, қитъанинг шарқий қисми учун ҳам шу ёрдамни такрорладик — у ерга инвестиция маблағлари жўнатдик, ёрдам юбордик, савдо-сотик йўлидаги говларни олиб ташладик, асосларини яратдик, интилоқ савдалар, Чорак миллион кишининг олимига қарамай, миллионлаб кишини янги уй-жойсиз қолдирган сойиқ Югославиядаги уруш бу воқеаларнинг энг аянчлисидир. Шунга қарамай, Берлин девори кулаганидан кейин орадан ун йил ўтди Европанинг қатъияти қисми бугун нисбатан яхши яшамокда.

Демократия шимолдаги Эстониядан жанубдаги Болгарияга қадар илдиқ отди. Бугун иқтисодий жиҳатдан гуриллаб ўсаятган айрим тузумлар сойиқ «темир пардан»нинг шарҳидадир. Россия ўз қўшинларини Марказий Европада, Балтиқбўйи мамлакатларидан олиб чиқди, ўз қўшинларининг мустақиллигини тан олди ва унинг қўриқув мулкларига қарамай, демократик тараққиёт йўлидан чекинагани йўқ.

Украина, Руминиядан то Марказий Осиёгача бўлган худуддаги мамлакатлар кўпчилигининг Куроли кўчлари бугун НАТО билан биргаликда ҳарбий мақшлар утказмоқдалар. НАТОнинг унча янги аъзоси пайдо бўлди. Поля, Венгрия ва Чехия Республикаси — бу учта кўчли демократик мамлакатлар Ироқдан бошлаб то Босния ва Косоводаги барча тангликлар чоги бизнинг томонимизда бўлишган. Бошқа биз демократик мамлакатлар, масалан Словакия бизнинг сардимизга қўшилишга тайёр, айни чоғда улар альянсимиз эшикларига баъзи мажбуриятларни бажариши хисобига ҳамон учун оқибатларимиз бўлган бўлишиди. Ун битта мамлакатда бугун кетма-кет жаранларнинг мантиқий ақни уларнинг Европа иттифоқига аъзо бўлишига билан ақуланади.

Юлдуз ИСМАТОВА: Мукаррам Турғунбоева номидаги «Ўзбекракс» бирлашмаси директори, Олий Мажлис депутати 42-Қўрғонтепа сайлов округидан Халқ демократик партияси номзоди сифатида рўйхатга олинган

— Сийсий кураш дегадани нимами тушунасиз? Баъзида телевизорда қайсибир мамлакат парламентидеги мушлагашиларни, бир-бирига сув сепишларни кўрсатиб қолишди, буни қандай изоҳлайсиз?
— Биласизми, раҳбарларимиз чет давлатларнинг бирини бўлишганда улардан «Сизда неча партия бор?» деб сўрашибди. «Бешта», дейишди, «Ух-ху, бунча кўп, бизда бор-йўғи иккита хеч бир-бири билан чиқишолмайди», — дейишди. Шунда бизникилар, «Сиз бозорга борингиз, агрофингизда ҳар хил махсулотлар, дуч келганини олавермайсиз, танлаб оласиз. Партиялар ҳам шунанга, танлаш имкони сизда бўлади», — дея жавоб беришган экан.

Умуман, Шарқ халқлари гарбийликка нисбатан ўта ҳаёлилик, оғир-босқинлик билан фарқланади. Сийсий курашлар ҳам мамлакат менталитетидан келиб чиқиб ҳар хил тус олади. Биздаги сийсий курашлар онглик, ўзаро ҳурмат асосида келишига шубҳам йўқ. Ҳар қандай шайрофта депутатларимиз кескинлиги вазиимин билан

Аммо базии ривожланаётган давлатлардаги сайловлар мени ажаблантиради, қонун ишлаб чиқилганча ҳамма жим, ишлаб чиқилиб амалиётга жорий этилаётганда эса қўнға қалтак кўтариб чиқувчилар сони кўпаяди. Гуё атайлаб қонун туришгадек. Ҳар қандай ички низо мамлакат тараққиётига таъсир кўрсатади.

— Сиз чет элларда кўп бўласиз. Сизда энг яхши таассурот қолдирган ўрашувлардан бирортасини айтиб беролмайсизми?
— Бир гал Голландияга борганимизда ажайиб тадбирнинг гувоҳи бўлдим. Умуман халқро миллий рақс фестивали бу давлатда 1939 йилдан бери ўтказилар экан. Бизлар биринчи марта давлатимиз номидан катнашишимиз эди. Ажайиблиги, уларда мана шунангаки фестиваллар энг чека қилмоқда ўтказилар экан. Биз борган кичик шарҳарида битта мактаб, битта қариялар уйи бор экан. Аҳолиси эса 1500 кишидан иборат. Аввал болалар орасида, сўнгра қариялар уйда концерт бердик. Узимиз билан

сартарошхонага бориб сочларини турмақлатибди, бунянишибди, янги либосларини кийиб келишибди. Бизга бўлган эътиборларидан севиндик. Мамлакат раҳбарларининг болаларга, уларнинг дунёдан ҳабардор бўлишларига эътибор қаратганидан завқландик. Уша жойда яшайдиган бир рассом Лондонда ўтказилган Бехзод миниатюралари кўргазмасини кўрганлигини гапирганида унга ҳеч ким ишонмаганини айтади, биз олиб борган суратлар, фотолабломлар унинг ҳақ эканлигини тасдиқлаганидан кўзларига эш олди.

Суҳбатни Норбобо ШАКАРОВА ва Юсуф ЖУРАЕВ эъиб олдилар

ТАНЛАШ ИМКONI СИЗДА

Сайловларда ажайиб тадбирнинг гувоҳи бўлдим. Умуман халқро миллий рақс фестивали бу давлатда 1939 йилдан бери ўтказилар экан. Бизлар биринчи марта давлатимиз номидан катнашишимиз эди. Ажайиблиги, уларда мана шунангаки фестиваллар энг чека қилмоқда ўтказилар экан. Биз борган кичик шарҳарида битта мактаб, битта қариялар уйи бор экан. Аҳолиси эса 1500 кишидан иборат. Аввал болалар орасида, сўнгра қариялар уйда концерт бердик. Узимиз билан

САЙЛОВ — ЖАМИЯТ КЎЗГИСИ

Сайловчи саволим бор • Номзод — бўлғуси ноиб ўз вазифасини биладими? • Сайловчи: ўз тақдирингиз, мамлакат истиқболини кимга ишониб топширасиз?
Халқимиз мустақиллик йилларида беқияс йўлни босиб ўтди. Бу даврда эришган бахтимиз неча-неча ун йилларга менгазуглик. Энг аввало, ўзбекинг қадим давлатчилик илдизлари, улуг боболаримиз шавкатидан қувват олган ўз мустақил давлати барпо бўлганлиги кўнча тарих учун буюк воқеадир.

Биз ана шу улуг тарихнинг шохдимики. Истиқлол учун, ҳуррият учун азиз жонларини фидо этган Абдулла Қодирий, Абдулҳамид Чўлпон, Абдурауф Фитрат, Махмудхўжа Бехбудий сингари улаб, юзлаб миллат фидойиларининг руҳлари шод бўлиб, авлодлари озодлик нъматини татиб кўришди. Бугун улар муборак тузуми томонидан катл этилиб, муборак қонлари тушмоққа томанг жойда шайхлар хотирасига муборак бир ёдгорлик бўлиб этилимоқда.

Бу ёдгорлик бизнинг халқимиз бошига қўра қўнлар ёпирилиб келганда эзлгини унутганимиз оталаримиз хотирасига мангу эътиромимиз рамзи бўлажадир. Уларнинг улмас хотираси ва муборак сиймослари ҳар бир Ватан фарзанди қалбида уйғоқ яшайди. Мустақиллик нима эканимо боболар шавкати нималарга давбат этишини англаган фарзанд уларни ҳам унутмайди. Бугун мамлакат Президенти ва парламент, маҳаллий кенгашларга бўлажақ сайловлар олдидан турган озод Ватанинг ҳар бир фуқароси, улайманки, бу ҳақиқатларни жуда теран ҳис этаётди. Олий Мажлис депутати Юлдуз Исматова ўз сифатида олинганларнинг кўпчилиги ўз сайловчиларининг озу-ниятлари, хоҳиш-исhtiқларини рўйга кўрсатиш учун нималарни қилиш кераклиги, халқимизнинг мустақил тараққиёти, давлатчилигимиз равангага хизмат қиладиган қонунлар ишлаб чиқиши ва қабул қилинишига қандай ҳисса қўшиши олийши яхши англаб етган қомил инсонлардир.

Бугун биз сайлов «марафонид»да иштирок этаётган номзодларга сайловчилар номидан шундай саволлар беришга ҳам ҳақимиз: — Халқ сизга овоз берса, депутат сифатидаги фаолиятингизни қандай тасаввур этасиз? — Сиз парламент қабул қиладиган қонунлар ва қарорларни ишлаб чиқишга ўзингизни тайёр, деб ҳисоблайсизми? — Депутат сифатидаги фаолиятингизни қандай тасаввур этасиз?
М. АБДУЛЛАЕВ

БУЮК БОБОМИЗГА ЭХТИРОМ

Уз даврида «Туркистон Кавбаси», «Мурушди обдон» номлари билан эътизоланган буюк эшон Хожа Аҳор Валий хазратларидан ҳам яқин уртамдаги тузум мафураси қолмаган эди. Мустақиллигимиз қадриятларимизни ўз урнига қўйдики, буюк мутасаввифнинг номи ҳам бугун ўз аждоғларини томонидан эхтиром билан тилга олинмапти. Жулаудан, Президентимиз Исрол Каримов шундай таъкидлаган эдилар: «Шайхлар шайхи деб ном олган бу улуг зотнинг гапини бирор ҳукмдор, ҳоким, шахзода икки қилмаган. Нега деганда, халқ уни бошига қўрган. Биз ҳам бундай азиз аждоғларимизни бошимизга қўтаришга тайёрмиз».

Ҳақиқатда Самарқанд шаҳрининг қўнбоғ томонидаги улуг пир умргузоронлик қилган Ноймозгоҳ маҳалласида Хожа Аҳор Валийнинг руҳи покларига бағишала халққа хайр-эхсон ошти тарқатилди. Тақдирнинг ташкилотчилари буюк пирни қомиллигига шажараларидан бўлиши ота-бобо Аҳорхон Усмонов ва Толибхон Усмоновдир. Хожа Аҳор Валий хазратларини хотирлашга маҳалла оқсоқоллари, олий ўқув ортларининг ўқитувчилари, Самарқанд шаҳри зийлилари қатнашдилар. Ташриф буюрганларга Ўзбекистон халқ шоири, Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Республикаси Давлат мукофоти соҳибига Барот Ноймобилоннинг мустақиллик шарофати билан ёзган «Хайратул Аҳор» («Аҳор хайратлари») китобидан беш юзта тақдим этилди.

Маросимнинг ўтказишда Хожа Аҳор Валий хазратларининг 100 нафардан ортқ ворислари бош-қош бўлилар. Ҳушрўд РАУПОВ, Тошкент Жаҳон тиллари университети талабаси

1939—1990 йилларда Урганч шаҳрида яшав ижод қилган рассом Сафо Дўст-жонов ҳақиқий турма маъно бор. Мазкур кургама Сафо Дўст-жонов хотирасига бағишала Урганч шаҳар сурат галереясида очилди. Рассомнинг «Наврўз» ва «Сен менинг қўн-шанг — Ҳоразм» деб номланган картиналари эса галереядан доимий урин олган.

Сирожддин САЙИД

АНДАЛИБ ТОНГ ЧОҒИДА ЧАЛГАН РУБОБ...

СОҚИЁНА

Менга Фарход бирла Мажнун изтиробидан куйинг,
Лайлию Ширин узар гулниг гулобидан куйинг.

Сўйласангиз сўйлангиз ҳоли харобидан менга,
Барча ошиқ аҳлининг тортган азобидан куйинг.

Қатра шабнам гунчадин бу жоми дилга ҳам яна
Андалиб тонг чоғида чалган рубобидан куйинг.

Менга ҳам бўлмиш висоли ҳам хаёлу ҳам сароб,
Ҳам хаёлидан куйингу ҳам саробидан куйинг.

Сиз фаранги май ҳавосин қилмангиз, эй дўстлар,
Куйсангиз менга бу дам Сурхон шаробидан куйинг.

УЙҚУЛИК БАХТИ

М. Н. С.

На хуш бўлғайки бир кун уйқулик бахтимни уйғотсам,
Кечалар тори мўйидек белига чирмашиб ётсам.

БОБУР

Жоми бахтим эрди доим гоҳ курум, гоҳ куйқалиқ,
Нозанин кўрдим у кун, бир нозанинким уйқулик.

Қошу мижгонлар қабоқлардан хабар олмас эди,
Уйқусида айлагим келди анга бир хуш қилиқ.

Оқ бўйинда ухлаган зулфлар аро олдим нафас,
Оқ бўйинда холининг атрофлари бир хуш, илиқ.

Кафтларим оташ эдию ул санам оташ эди,
Қўл юборсам ҳам куйардим, гар юборсам — куйгулик.

Мен унинг ноз уйқусидан жон била олдим ҳаво,
Уйқуси дарё эди, ул нозанин бир оқ балиқ.

Сочларидан тола-тола танладим дил ториға,
Шунгача бўлган ҳаётим риштаси қолди юлиқ.

Олгил умрим боғидан бор гулларинг, тақдири ҳақ,
Сўйгулик қилсанг мани қилгил шу гулга сўйгулик.

Кўрганам бул бари, дўстлар, туш эди, рўё эди,
Ул менинг бахтим эдию, бахтим эрди уйқулик.

БУҶОҚ ШОИРЛАР

Ҳазил

Буюқ шоир бўлмоқ бу не жазодир?
Афзалмасми тирик юрган чумоли?

Лутғий бобо, Мир Алишер ва Бобур
Жавонларда туришибди камалиб.

Боқаверсанг тириклик наҳоридан,
Гунчаларнинг очилмоғи бир зебо.
Маймунлару бойқушлар дийдоридан
Бебахради бунда Гулҳаной бобо.

Фурқат чекар айриликдан оҳ-фигон,
Ҳануз айро қисматлари умумий:

Муълано деб сўйласалар-да, ҳамон
Мақомгина бўлиб яшар Муқамил.

Мўлтирайдди бечора Усмон Носир,
Чўлпон кўрмас кўкдаги чўлпонларни.
Барчалари зиндондан чиқиб охир
Банд этмишлар шу тигиз жавонларни.

Нелар кўрди Ойбек ёруғ жаҳондан?
Бунда ҳам у ўз сукути, ўйида,
Гафур Фулом чиқиб кетиб жавондан,
Сайр этолмас анҳорларнинг бўйида.

Нима керак сенга бундоқ буюклик,
Қалам тафтин сезмаса гар бармоғинг?
Қандай яхши шон-шухратсиз тириклик,
Ялло қилиб шеърлар ёзиб юрмоғинг!

УСЎПОЗЛАР ВА ШОИРЛАР

Ҳар ким ўз навоси,
Ўз нолаасидан
Айро эмас гарчанд,
Лой кечганлармиз.
Лекин Эркин Воҳид пиёласидан
Барчамиз бир қадар
Чой ичганлармиз.
Гарчи дил тугунин
Биз ечганлармиз,
Маст бўлиб
Шеърят шалоласидан.
Аслида барчамиз
Май ичганлармиз
Абдулла Орифинг пиёласидан.

ИККИ ДИЛ ҲАЗАЛИ

Бул кеча шахду шакар бирлашди,
Икки дил, икки шаҳар бирлашди.

Бир-бирига етди охир икки хат,
Бул кеча зеру забар бирлашди.

Икки дарё, икки юлдуз, икки нур,
Мисли икки хушхабар бирлашди.

Бул кеча шому саҳарсиз кечади,
Икки оқшому саҳар бирлашди.

Бўлмагандай барча ҳижрону алам,
Икки дил охир агар бирлашди.

Икки жон, икки жаҳон бир тан бўлиб,
Икки оғуш бир камар бирлашди.

Осмон ҳам бехабар қолмиш, ажаб,
Бул кеча шамсу қамар бирлашди.

ХОЛАМНИНГ ҚИЗИ

Нечун кўларингизда мунгла куй чалар?
Нечун тўйларингизда маъёсу кулчалар?
Очилди қанчалар гулу гунчалар,
Бахтинг очилди, холамнинг қизи?

Онанинг юзида селу себорлар,
Отанинг уйида йиғлар деворлар,
Бунчалар мунглидир нечун «Ёр-ёр»лар?
Бахтинг очилди, холамнинг қизи?

Бир нақшин фарёда ўшар сўзана,
Топилмас онангдай жигарсўз яна,
Армону айрилиқ кўзма-кўз яна,
Бахтинг очилди, холамнинг қизи?

...У кунлар кўзим ҳам, сўзимда ҳам йўқ,
Вафо баҳорим ҳам, кузимда ҳам йўқ.
Исминг Гулнормиди, эсимда ҳам йўқ,
Бахтинг очилди, холамнинг қизи?

Бориб тушган жойинг сенга Ватандир,
Бунда хомуш кутар, сассиз сиқтайдир
«Онаизорингиздан ёдгор бир тандир»,
Бахтинг очилди, холамнинг қизи?

Йиллар хазонларга кўмди ўйимни,
Ҳижронга боғ этди кўнглим, кўйимни.
Нечун эслаб қолдим сенинг тўйингни,
Бахтинг очилди, холамнинг қизи?

Ш. Я.

Манглай шўри шапкасида,
Асрларнинг шарпасидай,
Йўлақларда қўланками
Ё Талиб йўлдош кезинар?

Совқотгандай қалтирар у,
Ёш боладай мўлтирар у,
Қошларига ин курса гар
Икки қалдирғоч исинар.

1. Қўшиқдан

Маъсуда
БУРХОҶОНОВА

ЯПРОҚЛАР ОСТИГА БЕРКИНАР ЮРАК

АЛЁР АЙТТИМ КЕЛАДИ

Юрагимда бир олам сўз, шеърлар битгим келади,
Оқ қозога сўз боғидан гуллар эгим келади,
Шу гуллардан чамбар ясаб, дилдор этгим келади,
Чамбарларим бирла чирмаб, хуммор этгим келади.

Наҳот ҳеч ким тўлдирилмас бу дунёнинг камини,
Ёзгим келар сўзларнинг-да — гулларнинг-да таъмини,
Бироқ ҳеч ажратиб бўлмас гулларнинг тиконини,
Сўзларнинг тиконидан ҳушёр этгим келади.

Тақдирнинг одамзотга ҳарби бор, зарбаси бор,
Манглайга битадиган муҳри бор, тамғаси бор,
Бахтим бор — Худойимнинг меҳри бор, тухфаси бор,
Алёр айтгим келади, алёр айтгим келади.

Юрагимда бир олам сўз, шеърлар битгим келади,
Оқ қозога сўз боғидан гуллар эгим келади,
Шу гуллардан чамбар ясаб, дилдор этгим келади,
Чамбарларим бирла чирмаб, хуммор этгим келади.

Қ Ҷ З

Кузнинг сўзларини тинглайман ўйчан,
Хазонлар тортади ҳаёлларимни.
Япроқлар шивирлар қулоқларимга
Ўтаётган умр поёнларини.

Кунларнинг нафаси бормоқда совуб,
Шамоллар силайди яноқларимни.
Жунжиқиб кетаман юзимда сезиб,
Ёмғирнинг муздайин бармоқларини.

Табиат қорлардан бермоқда дарақ,
Мевазор боғларда ҳеч кимса қолмас.
Япроқлар остига беркинар юрак —
Дарахтдан узилмай қолган нақш олма.

Чўнкайиб тамаки чекади уйлар,
Тутунлар бурқсийди бурунларидан.
Энди улар иссиқ сақлашни ўйлар
Одамларни қишнинг бўронларидан.

Қитобингизни ўқидим!

Мустиқиллик ўзбек адабиётида ҳам янги йўналишни бошлаб берди. Адабиётимизда тарихий ҳақиқатни англаш жараёни кучайди. Хусусан, 90-йилларнинг бошларида тарихий ҳақиқатнинг бадий ифодасини ўзида мўжассамлаштирган асарлар пайдо бўлди.

Таниқли шоир ва тарихшунос Хуршид Даврон ана шундай машаққатли йўлни танлаган ижодкорлардан бири. Шоирнинг «Шаҳардаги олма дарахти», «Тунги боғлар», «Тўмарсинг кўзлари», «Болаликнинг овози» каби шеърӣ тўпламлари адабиёт муҳлислари томонидан илиқ қутиб олинганлигини таъкидлаш лозим.

Хуршид Давроннинг ушбу тўпламларида тарихга мурожаат қилиш устун туради. Айниқса, муаллифининг ўша йилларда Амир Темур, Мирзо Улуғбек, Алишер Навоӣ ҳақида ёзган шеърлари шоирнинг чинакам ҳақиқатийлигидан далолат беради. Яна шунини таъкидлаш жоизки, шоир шеърларида қадим Турон, Самарқанд тарихига муҳаббат алоҳида ўрин тутаяди.

Муаллиф тарихий ҳақиқатта муносабатини насрда ҳам синаб кўра бошлайди. Узок йиллик тинимсиз изланишлар натижасида «Амир Темур ўлимининг ўлими ҳақида ривоят», «Соҳибқирон набираси ёҳуд минти олдуз қиссаси», «Бибиҳоним қиссаси ёки тугалланмаган достон!» тарихий-бадий бадиалари бу борада алоҳида ўрин тутаяди. Ушбу тарихий қиссага тарихий ва бадий ҳақиқатнинг уйғунлашган ҳосиласи, деб қараб мумкин.

Таниқли шоирнинг ушбу асари Бибиҳоним ҳаётини бир қадар ҳаққоний тасвирлай олган асарлар сирасидан. Асарда шоирнинг таниқли тарихчи Виктор Виткович билан танишуви, олимнинг Бибиҳоним турғисида айтиб берган ҳикоялари ушбу асарни ёзишга асос бўлган.

Бибиҳоним ҳақида халқимиз орасида бир қанча ривоятлар сақланиб келган.

1. Х. Даврон. «Бибиҳоним қиссаси ёки тугалланмаган достон». «Шарқ» нашрият-матбаа концерни бош таҳририяти.

Афсона эса, бир шоир айтганидек, ҳақиқат синиклари; бир ёзувчи айтганидек, изоҳлашга бўлган уринишдир.

Ҳақиқатан ҳам ҳар бир афсонанинг замирида ҳақиқат ётади. Хуршид Даврон ана шу «ҳақиқат синиклари»ни тиклашга уринган жасоратли адиб сифатида қалам юртади. Қиссада Самарқанд муҳалли директори Мамад Солиҳови Юсуповнинг фидойи меҳнатини чуқур ҳурмат, эҳтиром ва изтироб билан қаламга олади.

Қадр топмай келган. Улар Ватан тарихини арзимас ақчаларга сотдилар. Юсуповлар эса мана шу тарихий ҳақиқатни тиклаш йўлида жонини қурбон қилдилар. Ушбу тарихий-бадий қиссада ёзувчи Бибиҳоним ҳаётига оид қимматли далилларни келтиради ва уларни тарихий нуқтаи назардан шарҳлайди.

Қиссада тарих фидойисининг машаққатли ҳаёти чуқур таҳлил этилади. Бибиҳоним жасадини Самарқандга келтирган олимни қийин-қистовга оладилар. Унинг тарихий ўша оппоқ сочлари елкаларига тўқилиб тушган, хусусан хали ўчмаган кекса аёлни кўрди. Кўзини осмонда парлар ёнаётган қуёш нури қамаштиргани учун қафтлари билан қуёшни тўсиб сўради: — Кимсиз, эна? — Бибиҳонимман. Сен мени Самарқандга олиб келган эдинг. Энди эса мен сен олиб кетишга келдим. Ниҳоят, бу баттол дунёдан кутулдинг.

— Каерга кетамиз, эна? — Самарқандга, иним, Самарқандга!..

Бу сатрлар ёруғ олам билан хайрлашадиган бир фидойи инсоннинг гўзал тўйгуларини ўзида акс эттирди. Ёзувчининг бу сатрларида тарихга бўлган катта ҳурмат, эътиқод, самимиёт, эҳтиром ётади. Муаллиф ўзининг юрт олдидаги фарзандлик бурчини адо этиш йўлида тарихий ҳақиқатга мурожаат қилди. Бу йўлда баҳоли қудрат изланди. Уқувчиларга ушбу асарни тортиқ этаётиб, тарихимизнинг ўқилмаган саҳифаларини очиб берди.

Абдулхамид ХОЛМУРОДОВ, Навоӣ Давлат педагогика институти доценти

Ҳақиқатан ҳам ҳар бир афсонанинг замирида ҳақиқат ётади. Хуршид Даврон ана шу «ҳақиқат синиклари»ни тиклашга уринган жасоратли адиб сифатида қалам юртади. Қиссада Самарқанд муҳалли директори Мамад Солиҳови Юсуповнинг фидойи меҳнатини чуқур ҳурмат, эҳтиром ва изтироб билан қаламга олади.

Қадр топмай келган. Улар Ватан тарихини арзимас ақчаларга сотдилар. Юсуповлар эса мана шу тарихий ҳақиқатни тиклаш йўлида жонини қурбон қилдилар. Ушбу тарихий-бадий қиссада ёзувчи Бибиҳоним ҳаётига оид қимматли далилларни келтиради ва уларни тарихий нуқтаи назардан шарҳлайди.

Қиссада тарих фидойисининг машаққатли ҳаёти чуқур таҳлил этилади. Бибиҳоним жасадини Самарқандга келтирган олимни қийин-қистовга оладилар. Унинг тарихий ўша оппоқ сочлари елкаларига тўқилиб тушган, хусусан хали ўчмаган кекса аёлни кўрди. Кўзини осмонда парлар ёнаётган қуёш нури қамаштиргани учун қафтлари билан қуёшни тўсиб сўради: — Кимсиз, эна? — Бибиҳонимман. Сен мени Самарқандга олиб келган эдинг. Энди эса мен сен олиб кетишга келдим. Ниҳоят, бу баттол дунёдан кутулдинг.

— Каерга кетамиз, эна? — Самарқандга, иним, Самарқандга!..

Бу сатрлар ёруғ олам билан хайрлашадиган бир фидойи инсоннинг гўзал тўйгуларини ўзида акс эттирди. Ёзувчининг бу сатрларида тарихга бўлган катта ҳурмат, эътиқод, самимиёт, эҳтиром ётади. Муаллиф ўзининг юрт олдидаги фарзандлик бурчини адо этиш йўлида тарихий ҳақиқатга мурожаат қилди. Бу йўлда баҳоли қудрат изланди. Уқувчиларга ушбу асарни тортиқ этаётиб, тарихимизнинг ўқилмаган саҳифаларини очиб берди.

Абдулхамид ХОЛМУРОДОВ, Навоӣ Давлат педагогика институти доценти

Ҳақиқатан ҳам ҳар бир афсонанинг замирида ҳақиқат ётади. Хуршид Даврон ана шу «ҳақиқат синиклари»ни тиклашга уринган жасоратли адиб сифатида қалам юртади. Қиссада Самарқанд муҳалли директори Мамад Солиҳови Юсуповнинг фидойи меҳнатини чуқур ҳурмат, эҳтиром ва изтироб билан қаламга олади.

Қадр топмай келган. Улар Ватан тарихини арзимас ақчаларга сотдилар. Юсуповлар эса мана шу тарихий ҳақиқатни тиклаш йўлида жонини қурбон қилдилар. Ушбу тарихий-бадий қиссада ёзувчи Бибиҳоним ҳаётига оид қимматли далилларни келтиради ва уларни тарихий нуқтаи назардан шарҳлайди.

Қиссада тарих фидойисининг машаққатли ҳаёти чуқур таҳлил этилади. Бибиҳоним жасадини Самарқандга келтирган олимни қийин-қистовга оладилар. Унинг тарихий ўша оппоқ сочлари елкаларига тўқилиб тушган, хусусан хали ўчмаган кекса аёлни кўрди. Кўзини осмонда парлар ёнаётган қуёш нури қамаштиргани учун қафтлари билан қуёшни тўсиб сўради: — Кимсиз, эна? — Бибиҳонимман. Сен мени Самарқандга олиб келган эдинг. Энди эса мен сен олиб кетишга келдим. Ниҳоят, бу баттол дунёдан кутулдинг.

— Каерга кетамиз, эна? — Самарқандга, иним, Самарқандга!..

Бу сатрлар ёруғ олам билан хайрлашадиган бир фидойи инсоннинг гўзал тўйгуларини ўзида акс эттирди. Ёзувчининг бу сатрларида тарихга бўлган катта ҳурмат, эътиқод, самимиёт, эҳтиром ётади. Муаллиф ўзининг юрт олдидаги фарзандлик бурчини адо этиш йўлида тарихий ҳақиқатга мурожаат қилди. Бу йўлда баҳоли қудрат изланди. Уқувчиларга ушбу асарни тортиқ этаётиб, тарихимизнинг ўқилмаган саҳифаларини очиб берди.

Абдулхамид ХОЛМУРОДОВ, Навоӣ Давлат педагогика институти доценти

МАШҲАДАДАГИ «ХАТТИ БОБУРИЙ»

Истиклол шарофати тўғрисида маданий меросимиз янгича қараш билан ўрганилмоқда. Биз ноёб маданий-бадий дурдоналаримиз орқали узок ўтмиш билан боғланмоқдамиз. Бу борада олимларимиз — соҳа мутахассислари таҳсинга лойиқ тадқиқот ишлари олиб бормоқдалар.

Шарқшунос олимимиз Сабоҳат Азимжонованинг «Индийский диван Бабура» («Бабурининг ҳинд девони») китобида ёзилишича: «Бабурининг фармони билан Сикр шаҳрида «турхона» деб аталмиш ички даҳлизи билан шийпон қурилган эди. Бу ерда Бобур Қуръонни кўчирар эди. Шунини айтиш жоизки, Қуръонни кўчирганда, яна алоҳида хаттотлик санъати билан, Бобурда вақт йўқ эди. Бу ишни Бобур буйруғи билан Аграда тўпланган мухтаassis — хаттотлар катта иштиёқ ва ғайрат билан амалга оширдилар. Афтидан, Гулбаданбегим — «Мунтахаб ут-тавориқ» муаллифининг гувоҳлик беришича, «Хатти Бо-

бурий» билан кўчирилган Қуръонни назарда тутмоқдаки: уни буюқ адиб ва аҳойиб саркарда ўзи ихтиро қилган алифбонинг қудрати борлигини исботлаш учун Маккага юбортирган эди...»

«Хатти Бобурий» ва шу хат билан иншо этилган Қуръон қарим хусусида бошқа бирон манбада зикр этилмаган эди.

Истиклол шарофати тўғрисида чет эл кутубхоналари билан алоқа ўрнатилмоқда. Жумладан, камина ҳам 1993 йил октябр ойида Эрон Ислам Жумҳуриятидаги Машҳад шаҳрида бўлиб қайтдим. Имом Ризо номидаги нодир кў-

Сафави Теъдоди авроқ: 265 саҳфа
Ҳар саҳфа: 17 сатр
Қоғаз: таъҳиб Кашмири
Таржимаси ва шарҳи: «50-сон рақами билан сақланаётган Қуръон. Заҳридиннинг Муҳаммад Бобур Ҳиндистоннинг муғулийлар Подшоҳи томонидан ихтиро қилган хат билан. Ёзилиш вақти: унингчи ҳижрий асрнинг биринчи ярми». Бу миллидийнинг тахминан 1500-1550 йилларига мувофиқдирки, «Мунтахаб ут-тавориқ» муаллифининг ёзишича, ҳамда Бобурнинг Ҳиндистонда бўлиш даври (1519-1530 миллидий йиллар)га тўғри келади. Бироқ афтидан Қуръон Маккага етмасдан, тарихий шароит тақозасига кўра, Сафавийлар сулоласидан бўлган Шох Султон Хусайни Сафавий қўлига тушиб қолганки, бу ўз навбатида мавзуни алоҳида ўрганишни тақозо этади.

«Вақф этувчи: Шох Султон Хусайни Сафавий
Варақлар миқдори: 265 бет
Ҳар бетда: 17 сатр
Қоғоз: зарҳалланган Кашмирий қоғоз».

Келажакда ушбу нодир қўлемга Қуръоннинг сурат хусусини тушириб, Эрондаги ҳамкасб биродарларимиз билан ҳамкорлик қилган ҳолда, боболонимиз ихтироси бўлган «Хатти Бобурий»ни маърифатпарвар халқимизга тақдим этсак, мақсадага мувофиқ бўлади. Зеро, давр тақозоси ҳам шунини талаб этади.

Назуруллоҳ Расулозада СУХАНВАР, филология фанлари номзоди

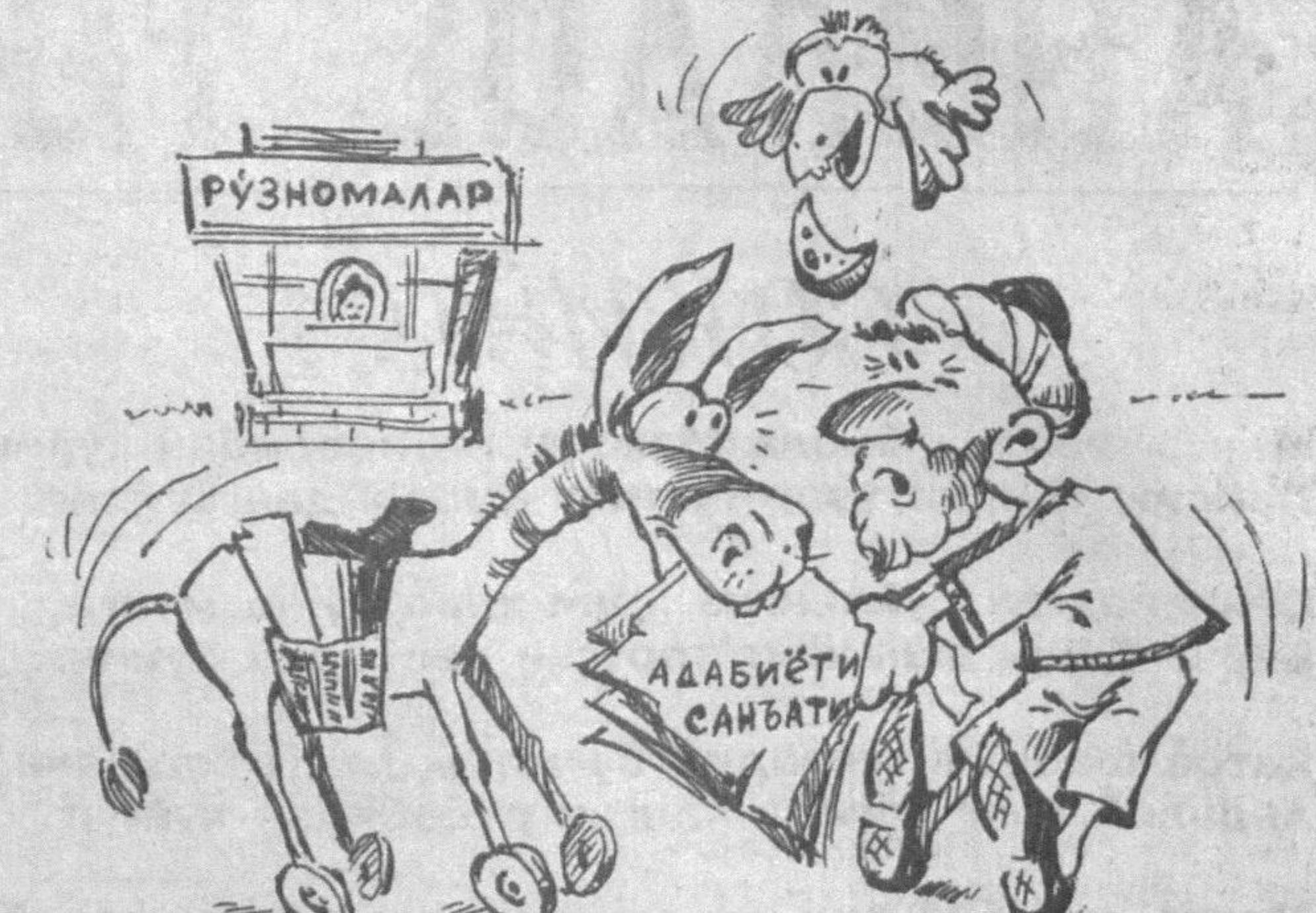
«Қуръон шумораи 50 (панжох)
Ба хатти ихтиро Заҳридин Муҳаммад Бобур Подшоҳи Муғулийи Ҳинд.
Тарихий таҳрир: нима аввали қарин даҳуми ҳижрий Вақф: Шох Султон Хусайни

Узбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги, «Ўзбектеатр» ижодий-ишлаб чиқариш бирлашмаси Ўзбекистон Республикаси маданият ходимлари касаба уюшмаси марказий қўмитаси раиси Малика Жалиловага синглиси Марғуба ЖАЛИЛОВАнинг бевақт вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Узбекистон Маданият ходимлари касаба уюшмаси марказий қўмитаси, Маданият ходимлари касаба уюшмаси Тошкент шаҳар қўмитаси Маданият ходимлари касаба уюшмаси марказий қўмитасининг раиси Малика Каримовна Жалиловага синглиси Марғуба ЖАЛИЛОВА вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлиқ изҳор қилади.

Суратда: (чапдан) машҳур санъаткорлар Ғофир Азимов, Шукрулло Лутфуллоев, Тавакқал Қодиров ва моҳир созанда Нурилла Мирзаев. 1975-76 йиллар

ВАҚТ АЁВСИЗ ЎТИБ БОРМОҚДА...

Уфқда думли кометани оддий кўз билан кўриш ўзбекистонликларга яна минг йилдан кейин nasib этди.

Таниқли эстрада юлдузи Юлдуз Усмонованинг аънавий баҳорги концертлари салкам 4 ойдан кейин бошланади.

Севилли футбол командамиз «Пахтакор»нинг чемпиони бўлишга, бу ўйнашида, яна уч-тўрт қовун пишши бош.

Самарқандда ўтказилаётган «Шарқ тароналари» халқаро мусика фестивалининг навбатдагиси, худо хоҳласа, 2001 йилда бўлади.

XX асрнинг туғашига яна 414 кун бор. Ажабтовул қилиқлари билан ҳам машҳур бўлган боксчи Тайсоннинг навбатдаги жанги кейинги йилда ўтказилади, деган хабарлар бор...

Устоз Фафур Фуломнинг раъсий чевараси бўлмиш Абдулла Турдиевнинг «Талланган асарлари қачон босмахомага топширилади» — бу ҳам ҳозирча маълум эмас. Бордию бу қувончи воқеа шоирнинг 80 йиллигига бағишланадиган бўлса, олдидида ҳали салкам ўттиз йил турибди.

Хуллас, ҳали вақт бор. Фақат бир нарсада шохмоқлик керак, азиялар. «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» ҳафталигига обуна бўлиш муддати кун сайин қисқариб бормоқда. Бор-йўғи уч ҳафта қолиб, ҳолос.

Ҳали вақт бор экан, дея беларво бўлиб, имкониятни қўлдан бой берманг. Обунани эрта расмийлаштирилганга газета ҳам эрта етиб боради.

Нашр кўрсаткичларини эслатиб ўташимиз: — якка обуначилар учун — 222 — ташкилотлар учун — 223

Обуна бандиқингизми?

«ГУЛИСТОН» — 2000 ЙИЛДА

«Гулистон» журнали ўз аънавларига содиқ қолиб, келаси йил ҳам адабиёт, санъат, маданият масалаларига оид талайгина янги асарларни қол эшити режалаштирган. Хусусан, Чулпон, Фитрат, Элбек каби эл севган адибларнинг янги асарлари эълон қилинади. Мутасавиф шоир Жалолдин Румийнинг «Маснавий» асари давом эттирилади.

«Авесто» асари билан боғлиқ тадқиқотлар, ўтган аср бошқиди ижтимоий-маданий ҳаракатлар ва жаҳият тарқиқоти муаммолари, маънавий-маданий ҳаётимизда содир бўлаётган воқеалар: театр, кино, рақс, мусиқа санъати муаммолари ва бу соҳа намояндалари фаолияти ҳақида мақола, суҳбат, очерклар чоп этилади.

Ўзбек миллий санъати турлари ва жанрлари турғисида баҳс ва мунозаралар босилади. Шарқ мутафаккирлари қолдирган мерос доимо омма эътиборида бўлиши табиий. Таҳририятга келиб тушган материаллар орасида ислом фалсафасига оид материаллар, шарқ олимлари ҳақида мақолалар бор.

Халқимизнинг биронта тантанали маросими куй ва кўшиқсиз ўтмайди. Замонавий кўшиқчилик муаммолари ҳақида мукашшунослар, ихлосмандларнинг фикрлари журнал саҳифаларидан кенг урин олади. Таҳририят галадоний истиқлол кўрбонлари, номлари шу кунгача тикланмаган адиблар ҳақидаги мақолалар билан тула, жулмадан, журналда Саид Аҳрорий, Абдураҳмон Исмомовларнинг ижодий портретлари ёритилиши мўжжадан.

«Гулистон» журнали янги йилда ҳам мавзу доирасини кенг олади: санъатшунослик, адабиётшунослик, фалсафага оид асарлар билан чекланмай, ҳаётнинг бошқа жаҳаларига оид материаллар ҳам бериб борилади.

«Гулистон» журнали янги йилда ҳам мавзу доирасини кенг олади: санъатшунослик, адабиётшунослик, фалсафага оид асарлар билан чекланмай, ҳаётнинг бошқа жаҳаларига оид материаллар ҳам бериб борилади.

«Гулистон» журнали янги йилда ҳам мавзу доирасини кенг олади: санъатшунослик, адабиётшунослик, фалсафага оид асарлар билан чекланмай, ҳаётнинг бошқа жаҳаларига оид материаллар ҳам бериб борилади.

Маҳкам Андижоний

Илҳом ЗОЙИР

ЎТЛАМАНГ

Ҳажвси

Муслимов бошлиқнинг хонасига кириб келганда, бошлиқ аллақандай қозғолағар гарк бўлиб ўтирарди. — Чакиртирган экансиз, Аҳмад Аллаевич, — деди тавозе билан Муслимов ва рўхсат ҳам кутмай стулга ўтирди. — Масала муҳими ёки шунчаки... — Муҳиммас, долзарб, — деди Аҳмад Аллаевич қозғадан бош кутармай. — Бизга муқофот ажратилибди, қоридан! Чоралиқда даромадимиз яхши бўлган экан. Сизнингча, қимларга берасиз тўғри бўлади? — Муслимов гимирлаб қолди.

— Узиям бу чоралиқда ходимларимиз жуда фаол ишлашди. Ҳаммаси муқофотга лойиқ. — Гапни умий қилманг, Муслимов, — деди Аҳмад Аллаевич столни тикирлабди. — Масалани оинқотинднинг! Муқофот ҳаммага ётмайди. Сизнингча, қимларга берасиз бўлади, шундан гапиринг! — Ишлаб чиқариш бўлими бошлиғи Ҳажимовга, муҳандис Тухтаевга, ҳисобчи Фая опага, иқтисодчи Холтоевага...

— Утламанг! Ён босиб бўлмасин! Буларингизни бари прогнул! Бирови кеч келади, бирови эрта кетади. Ҳажимовнинг бўлса, билмадим, нима билан шугулланади? Кеча тушиқдан кейин ишхонада ҳеч кимни кўрмадим. — Нимага энди, ҳамма шу ерда эди. — Қани, бўлмаса, чакиринг-чи, уша ҳаммани... Тухтанг, Гузалхон чакиради. Гузалхон, одамларни беш минутга бўёққа чакиринг!..

— Жамоа бирин-кетин кириб келишди. Ҳамма келиб бўлган, Аҳмад Аллаевич дотиға тундлик аломатини зоҳир этиб гап бошлади. — Сизларга бу гапни айтишга ҳам ноқулай, — деди қузини дераздан узмай. — Кеча, аниқроғи, тушиқдан сунг костюминини ёчиб ана шу стулнинг суянчигига илиб, ўзим бир иш билан ташқарига чиқиб кетганим. Чунтағида озорқ пул бор эди. Қайтиб кирсам, костюм жойида, лекин пул йўқ. Шунинг учун сизларни чакирдимки, мабодо... Йўқ-йўқ, мен сизлардан гумон қилаётганим йўқ, мабодо...

— Хона сукунатга чумди. Қузлар бир-бирига шубҳа билан боқди. Пичир-пичир бошланди. Ишлаб чиқариш бўлими бошлиғи Ҳажимов узага тикилиб турган муҳандис Тухтаевнинг кўк кузларига қараб беихтиёр гапириб юрттади. — Рафиқжон, сиз менга унақа қараманг, — деди безовталаниб. — Бировнинг чунтағига куним қолмаган халигача!

— Угрилик устида қулга тушган одамдек, Тухтаев чўчиб тушди. — Эй, сизга қараб ҳам бўлмайди? Боринг уёққа-эй! Ҳажимов асабийлашди.

— Бир қараясиз-ки, одамни тешиб юборай дегансиз! Худди пулни мен уғирлаганман-у, сиз куруқ қолгандай! Аҳборотингиз учун мен кеча тушиқдан кейиноқ кетганман. Божам юбилей қилаётган эди... — Мен сизни ўғри деганганим йўқ-ку. Чинпулат ака! Кеча мен ҳам тушиқдан сунг бу ерда йўқ эдим. Хотиним яхши бўшганини ҳамма билади. Кеча шунини олиб чиқдим. Эҳтимом, Гузалхон билар, қабулхонада пайпоқ тўқиб ўтирган эдилар. Бегона одам дарвор билинади-ку! Гузалхон, кеча мабодо бирорта бегона киши...

— Пойгақда ўтирган қотиба қиз Гузалхон ҳажмонланганча ўрнидан турди. — Ме-мен... Йўқ-йўқ... Бегона киши келгани йўқ, — деди оппоқ қулчаларини бир-бирига ишқалаб. — Мен кеча тушиқдан кейин ярмақкага тушганим. Эшмат акамла келувдила-да, шунга... У киши бегона эмас-ку. Бу ёққа чиққанлари ҳам йўқ, пастанд теллон қилдила, теллон билан уғрилик қилиб бўмайди-ку. Эшмат акам билан органианизмини машинисткамиз Зухра опа, кассиримиз Гаяла опа қуришди. Гаяла опа, узингиз бир нима дегин! Була, мани ўғри қилиятми! Ман тушиқ кетаётганда сунг! Ман ака билан Карим ака хонасида гаплашиб ўтиришган эди. Карим ака манга «ха, свиданиями?» деб ҳам қўйдила...

— Гузалхон, гумон иймондан айтар, деган гап бор, қизим, — деди Карим ака қузайнагини асабий тарзда тўғрилаб оларкан. — Сен, қизим, бизларни тушиқдан олдин кўргансан. Кеча сунг ака шахматдан ютказгани учун манга пивого тушган. Шунга иккимиз сал қайдиқроқ қузини расмини чинганимиз. Эсон тоғага «юринг» дедик, у киши «чим бор» деб унамиди... Эсон тоға, узингиз айтинг буларга, кеча шунча гап бўлганидир?

— Эсон тоға беларво одам. Шунинг билан бирга ҳалол. У кишидан гумон қилмасан ҳам бўлади. — Тўғри, сизларни қувудим, — деди Эсон тоға ер чизиб. — Сизлар кетгандан кейин эшикларни тортиб-тортиб қурдим. Ҳамма эшиклар берк экан. Шундан кейин мен ҳам узимни ишимга кетдим-да.

— Эсон тоғаннинг гапи масалага нуқта қўйгандек бўлди. Лекин Аҳмад Аллаевич яна зугума олдди. — Демак, кеча тушиқдан сунг бу ерда ҳеч ким бўлмаган, жондан бошқа! Мени хонамга ҳам ҳеч ким кирмаган, шундайми? — Шундай, шундай, — деди Эсон тоға беларволик билан.

— Эсон ака, — деди Аҳмад Аллаевич қузини бизгиз қилиб, — сиз шундай дейсиз-ку, бошқа сайерадан келиб мани чунтағини шилиб кетишмагангидир! Муслимов, давомад яхши деб чирангани-чиранган! Яна буларга муқофот ҳам бераман дейди! — Аҳмад Аллаевич яна узоқ гапирди. Лекин ўғри топилмади. У Муслимовга «сиз қозинг» деб, бошқаларга рўхсат берди.

— Муслимов усал бўлгандек бошини ҳам қилганча ўтираверди. Аҳмад Аллаевич уша тундлик билан: — Сиз шу дангасаларга муқофот берман, дейсиз! — деди.

— Мен бунақа бўлганини қайдан билар, Аҳмад Аллаевич, — деди гуноҳорлардек гуддираб. — Кеча узим ҳам тушиқдан кейин йўқ эдим.

— Ана, хатто узингиз ҳам муқофотга лойиқ эмассиз! Майли, кетаверинг!.. — Муслимов ўрнидан огир қузгалди ва эшик томон йўналаркан.

— Яхши иш бўлмади, Аҳмад Аллаевич, — деди майинлик билан. — Уғирланган пулингиз кўпмиди? — Кўп-камлигини муқофотни олгандан кейин биламиз-да, Муслимов, — деди бошлиқ мугамбирона жилмайиб.

«Бухоро ҳақиқати»да Мурод ака билан бирга ишлардик. Ёз ойлари эди. Оиқ турган эшик аввал чертилиб, сунг ичкарига бўйчанроқ, миқти гавдали бир йигит кириб келди. — Э, ана, узларидан сўрасанг, қўхх, — дея қозғолардан бош кутариб, завкланганча ўрнидан қузгалди Мурод ака, — келсинлар, келсинлар, Пол Робсон жаноблари.

— Э, бор бўлинг-е, домулло. Шундай дедимизми? Ун-та зиефат сездан ургилсин-да! — Ана айтмадимми, Топшўлат, бу Робсон жуда зу-урр йигит-да, қўхх, — чапак чаларди Мурод ака ташлаётган қармоғига «ов» илинаётганидан хурсанд бўлиб, — би-ир оқ қуйдан тандирқабоб ерканмиз-да.

— Домулло, — бирдан хушўрланди Темурижон, — қора ёки сур куй бўлмайди? Оқ куй бўлиши шартми? — Шарт-да, шоир, шарт! — курсаткич бармоғини силки-тиб, удиди Мурод ака. — Кизигиям шунда-да! Ўрни оригинал шўрларга оригинал зиефат лозим. Оқ йўлга оқ қуйи.

— Ҳой, Робсон, белни синдириб юбординг-ку! — инқилдай кетди Мурод ака, — шоир ҳам шунчақ бесунақай бўлади-ми? — Чиданг-да, домулло, — қузайнагини тўғрилаб, қаҳ-қаҳ ура бошлади Темурижон, — узингиз менга Пол Робсон деб ном қўйгансиз. Пол Робсончага би-ир кучоқладим-да энди.

— Хе, ургилдим сендай ҳабшдан. Бўлди, бугундан бош-лаб Темурижон Робсон. Робсон деган ном сенга огирлик қилади шеклиди... Мурод ака шундай дея ўр-нида ўтирди. Темурижон мен билан ҳам самимий қуришган, стулга чўкиди. Сўхтамизиз кўр олгандан кўр олди. Гап айлан-ди, унинг уч-тўрт кун олдин қолдириб кетган бир даста шўрларига бориб тақалди.

— Гап бундай, Робсон жў-ра, тоис Темурижон, — дея менга қараб секин қуз қисди Мурод ака, — шўрларинг менга маъқул. Манави дустинг ҳам уқиди. Туртгасини таллаб, чиройли «оқ йўл» ёздим.

— Э раҳмат-е, домулло, раҳмат! — мамнунлик ихор қила кетди Темурижон, — биз ҳам лубой хизматга тайёр-миз!

— Э, ана, қўхх, ростми? — табассум қилди Мурод ака, — узларига келдирган чоғи Робсонбой, тоис, шоир жаноблари. — Рост, домулло, тортимай айтаверинг, — қузини қукига қуйди ана Темурижон, — бизники хизматга тайёр!

— Шоир! — менга қараб хитоб қилди Мурод ака, — бу Робсон зу-урр йигитиде! Ичингиздаги билиб турғиди-е. Нима дедингиз? — Мен бош силкитиб, маъқуллаган бўлдим. — Булмаса, гап бундоқ, — ўрнидан турди, жиддий таъкидлай кетди Мурод ака, — мен ҳам кимгаман «оқ йўл» ёзмайм, жўра. Биласан-а?

— Ха, албатта, домулло! — Шундай бўлган-а, «оқ йўл»нинг бир шарты бор. — Қанақа шарты? — ажабла-

ахтарсин, оввора бўлсин. «Оқ йўл»ни сонинга берасанг, қадри қолмайди. Ё йўқми? — Жуда ажойибсиз-да, Мурод ака, — дедим нохушроқ, — бечора Темурижон оқ қуйни қандай топади энди? — Менга деса, қоракал-поққа бориб топиб келмайдими. Сиз билмайсиз, бу болани қули узун, хар йили қабул имтиҳонларида қатнашади... Терлаб, бир эривса, нима қипти? Шундай эмасми?

Мурод аканинг саволи бежа-воб қолди. У кишини му-ҳаррир чакиртирган экан шекли, бир даста қозғоларни олиб, ташқарига йўналди. Мен эса Мурод аканинг гоҳ ҳазил, гоҳ жиддий сузлари, Темурижон дустининг содда-диллигини ўйлаб, анчагача хаёл оғушида қолдим...

Томошанинг давоми эса якшанбада содир бўлди. Мурод ака рост айтган экан. Уша куни намозшом пайти Топшўлат Ҳамид бошчилигида Темурижоннинг уйига ол-товлон бўлиб жўнади. Кел-сак, ховли атрофлари су-риб-сидирилган, сувлар се-пилган. Хонандалар «Муно-жот»ни авж пардаларга қуй-лашпти. Бизни дарвоза олдида Темурижон бошлиқ уч-тўрт йигитлар кутиб олишди. Ичкари-га қадам қўйишисиз билан Темурижон овоз берди:

— Ҳой, қасбоб жўра, қў-қорни ечинг. Устозларимиз пой-қадамига суйинг-е, бир қон чиқазайлик... Кўчор дегани чоғроқина совлиқ эди. Семизгина қас-соб уни ечиб, биз томонга етаклаб келди. Саломлашган, таъзим бажо келтириб, сов-лиқнинг оёқларини тушовлай бошлади. У «бисмиллоҳи раҳ-мони раҳим» дея узун пичоғи-ни қиндан чиқазаркан, сиң-қов Мурод ака «Иби, иби, қасбобжон, тухтанг, тухтанг» деб қолди. Барчамиз хангу мангмиз. Қасбоб эса пичоғи-ни тиллаганча «тинчликми?» дегандай у кишига жовдираб қаради. Мурод ака бирдан қўхх, қўххх, ҳаҳ-ҳаҳ-ҳаҳ, дея қийқириб кула бошлади. Топшўлат ака бўлса, «Мурод ака, нима бало, жиннимисиз?» дея елка қисарди.

— Нихот Мурод ака қуз ёш-ларини артиб, Темурижон то-монга қайрибди. — Ҳой, Пол Робсон, нега бикининг ўтирибсан? Бу ёққа кел. Шум бола бўлмай кет-гинда сен. Нима, бизни ангов

қуй! Қандай жаранглайди бу сузалар, шоир. Тўғрими? — «Тўғри» дея Темурижон би-роз ҳаёлга толди. Кейин бир қароғга келди шеклиди, «Бул-ти, домулло, мен роқон. Қачон борасиз бизнига?» суради у бурни устига тушган қузайна-гини тўғрилай туриб.

— Иби, бунча хасис бўлма-санг. Борасиз эмас, борамиз. Шоирларнинг каттаси бор-ку, Топшўлат Ҳамид, ана уша ки-ши бошчилигида беш-олти ки-шилашиб борамиз, — таъкид-лади Мурод ака, — кунглини тор қилмай, даврани кенг қил, шоир. Мен хар кимгаям оқ йўл ёзмайм.

— Ур, домулложон, неча кишини олиб келсангизам, бош устига! — Ана бу бошқа гап-да, Робсон жаноблари, — мамнун жилмайди Мурод ака, — бугун чоршанба. Якшанбагача уч ярим кун бор. Эртага пайшан-ба бозори, сунгра акшанба бозори дегандай. Оқ қуйни бемалол топиш мўкин. Шун-дай эмасми? Тайёргарликми зур қиласиз, уа. Ҳазилкам мўхмонлар бормайди ўйингиз. А «оқ йўл» дунданбадан се-шанбага чиқади... Келишдик-ми?

— Келишдик, домулло. Де-мак, якшанба куни намозшом пайти Сизларни кутаман! — Темурижон шундай дея биз билан хайрлашди. — Қалай бўлди, шоир, қў-қўхх, — жилмайди Мурод ака, — Шу болани туширмомай юр-гандим, қўххх. Кошки Бухоро-да оқ куй топила? Майли-да,

род ака рост айтган экан. Уша кун намозшом пайти Топшўлат Ҳамид бошчилигида Темурижоннинг уйига ол-товлон бўлиб жўнади. Кел-сак, ховли атрофлари су-риб-сидирилган, сувлар се-пилган. Хонандалар «Муно-жот»ни авж пардаларга қуй-лашпти. Бизни дарвоза олдида Темурижон бошлиқ уч-тўрт йигитлар кутиб олишди. Ичкари-га қадам қўйишисиз билан Темурижон овоз берди:

— Ҳой, қасбоб жўра, қў-қорни ечинг. Устозларимиз пой-қадамига суйинг-е, бир қон чиқазайлик... Кўчор дегани чоғроқина совлиқ эди. Семизгина қас-соб уни ечиб, биз томонга етаклаб келди. Саломлашган, таъзим бажо келтириб, сов-лиқнинг оёқларини тушовлай бошлади. У «бисмиллоҳи раҳ-мони раҳим» дея узун пичоғи-ни қиндан чиқазаркан, сиң-қов Мурод ака «Иби, иби, қасбобжон, тухтанг, тухтанг» деб қолди. Барчамиз хангу мангмиз. Қасбоб эса пичоғи-ни тиллаганча «тинчликми?» дегандай у кишига жовдираб қаради. Мурод ака бирдан қўхх, қўххх, ҳаҳ-ҳаҳ-ҳаҳ, дея қийқириб кула бошлади. Топшўлат ака бўлса, «Мурод ака, нима бало, жиннимисиз?» дея елка қисарди.

— Нихот Мурод ака қуз ёш-ларини артиб, Темурижон то-монга қайрибди. — Ҳой, Пол Робсон, нега бикининг ўтирибсан? Бу ёққа кел. Шум бола бўлмай кет-гинда сен. Нима, бизни ангов

қуй! Қандай жаранглайди бу сузалар, шоир. Тўғрими? — «Тўғри» дея Темурижон би-роз ҳаёлга толди. Кейин бир қароғга келди шеклиди, «Бул-ти, домулло, мен роқон. Қачон борасиз бизнига?» суради у бурни устига тушган қузайна-гини тўғрилай туриб.

— Иби, бунча хасис бўлма-санг. Борасиз эмас, борамиз. Шоирларнинг каттаси бор-ку, Топшўлат Ҳамид, ана уша ки-ши бошчилигида беш-олти ки-шилашиб борамиз, — таъкид-лади Мурод ака, — кунглини тор қилмай, даврани кенг қил, шоир. Мен хар кимгаям оқ йўл ёзмайм.

— Ур, домулложон, неча кишини олиб келсангизам, бош устига! — Ана бу бошқа гап-да, Робсон жаноблари, — мамнун жилмайди Мурод ака, — бугун чоршанба. Якшанбагача уч ярим кун бор. Эртага пайшан-ба бозори, сунгра акшанба бозори дегандай. Оқ қуйни бемалол топиш мўкин. Шун-дай эмасми? Тайёргарликми зур қиласиз, уа. Ҳазилкам мўхмонлар бормайди ўйингиз. А «оқ йўл» дунданбадан се-шанбага чиқади... Келишдик-ми?

— Келишдик, домулло. Де-мак, якшанба кун намозшом пайти Сизларни кутаман! — Темурижон шундай дея биз билан хайрлашди. — Қалай бўлди, шоир, қў-қўхх, — жилмайди Мурод ака, — Шу болани туширмомай юр-гандим, қўххх. Кошки Бухоро-да оқ куй топила? Майли-да,

род ака рост айтган экан. Уша кун намозшом пайти Топшўлат Ҳамид бошчилигида Темурижоннинг уйига ол-товлон бўлиб жўнади. Кел-сак, ховли атрофлари су-риб-сидирилган, сувлар се-пилган. Хонандалар «Муно-жот»ни авж пардаларга қуй-лашпти. Бизни дарвоза олдида Темурижон бошлиқ уч-тўрт йигитлар кутиб олишди. Ичкари-га қадам қўйишисиз билан Темурижон овоз берди:

— Ҳой, қасбоб жўра, қў-қорни ечинг. Устозларимиз пой-қадамига суйинг-е, бир қон чиқазайлик... Кўчор дегани чоғроқина совлиқ эди. Семизгина қас-соб уни ечиб, биз томонга етаклаб келди. Саломлашган, таъзим бажо келтириб, сов-лиқнинг оёқларини тушовлай бошлади. У «бисмиллоҳи раҳ-мони раҳим» дея узун пичоғи-ни қиндан чиқазаркан, сиң-қов Мурод ака «Иби, иби, қасбобжон, тухтанг, тухтанг» деб қолди. Барчамиз хангу мангмиз. Қасбоб эса пичоғи-ни тиллаганча «тинчликми?» дегандай у кишига жовдираб қаради. Мурод ака бирдан қўхх, қўххх, ҳаҳ-ҳаҳ-ҳаҳ, дея қийқириб кула бошлади. Топшўлат ака бўлса, «Мурод ака, нима бало, жиннимисиз?» дея елка қисарди.

— Нихот Мурод ака қуз ёш-ларини артиб, Темурижон то-монга қайрибди. — Ҳой, Пол Робсон, нега бикининг ўтирибсан? Бу ёққа кел. Шум бола бўлмай кет-гинда сен. Нима, бизни ангов

МАРОСИМ ҚЎШИҚЛИРИ ВА ДАВР

Шу йил 15 ноябр кун пойтахтимиздаги Шахноҳтоҳур тумани «Қоратос» маҳалла гузариди «Маросим қўшиқлари ва давр» мавзуда давра суҳбати бўлди. Уш ўзбекистон Республикаси Маданият иш-лари вазирлиғи Халқ ижодийети ва мада-ний-маърифий ишлар Республикаси илмий-услубийт маркази ва Ўзбекистон Респу-бликаси «Маҳалла» хайрия жағмарасини-роқ Тошкент шаҳар бўлими ҳамкорликда ташкил этилди.

Толбонжон Содиков номидида маданият уйи «Соҳибқирон» қарнай-сурнайлик гу-руҳи таширф буюрган меҳмонларни ўзбек мўлимтоз наволаридан чалиб кутиб олди-лар.

Давра суҳбатини Халқ ижодийети ва мада-ний маърифий ишлар Республикаси илмий-услубийт маркази раҳбари муовини Уткир Тохиров қисса сўз билан очиб, бугунги мулоқот тўйларни ихчам, исроф-гарчилиқсиз ва мазмунли ўтказишга доир таъдирлар жойларда қандай бажарилаёт-ганига бағишланганини таъкидлади. Ма-ҳалла насларни, олимлар, мутахассислар шу масалаларда ўз фикрлари билан ўртоқ-лашдилар.

Халқ орасида кенг тарқалган қадимий эр-ёр ва лаларлари «Гавҳар» фольклор-этнографик халқ ансамбли иштирокчи-лари қўйлаб, тўйхонага фойз киртидилар. Санъатшунослик илмий-тадқиқот ин-ституту бўлим мудири, санъатшунослик фанлари доктори Рустам Абдуллоев, Ўз-бекистонда хизмат кўрсатган санъат ар-боби Анор Назаров, маҳалла оқоқоли Расул Раҳмонов, «Чоштепа» маҳалласи фукаралар йиғини раиси Д. Бекназаров, Ўзбекистон телерадиокомпанияси му-сикий эштитирлар таҳририятининг бош муҳаррири Замира Миромимова ва бошқалар сўзга чиқиб тўйларни ихчам,

исрофгарчилиқка йўл қўймасдан ўтказиш, тўйларда енгил-елли, чет эл мусикалари ўрнига ўзбек халқ қўшиқлари, қадимий лаларлар, эр-ёрлар, айтишувлар, сўз уйинлари айтилишига эришиш лозим, де-ган хулосага келдилар.

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган арти-сти, Ўзбекистон телерадиокомпанияси ду-торчилик ансамбли хонандаси Санобар Қаримова ва Зайнаб Мирзатиллаева, Ўз-бекистонда хизмат кўрсатган артист Неъматжон Қўлабулоевлар ва бошқалар анжуманга фойз киртидилар.

«Маросим қўшиқлари ва давр» давра суҳбати ишида Тошкент шаҳар ҳокими уринбосари Рихтиелла Ақромов, Тошкент шаҳар ҳокими уринбосари, шаҳар хо-тин-қизлар қўмитаси раиси Фарида Аб-дураҳимова иштирок этидилар.

Мухаббат ТУРОВОВА

ҲАЗРАТИ АЁЛ

Ўзбекистон илмий-оммабон ва ҳужжат-филилар студиясида бу йил яратилган киноасарларда аввал мавзуси етак-чилик қилди. Ижтимоий ва сийсий ҳаёт-да фаолият қўрсаттаётган авваларимиз ки-ноҳужжатчиликнинг эътиборида бўлиши табиийдир.

Сценарий муаллифи Маматкул Ҳазрат-кулов ва режиссёр Фарид Давлатовнинг «Ипаклари тилодан», муаллифлар Тойбар Юнус ва Умид Ортиқовнинг «Кў-шиқнинг қаноти бор», режиссёр Гайрат Шукроровнинг Тойбар Юнус сценарийси асосидида «Ҳазрати аёл» филми яна шундай асарлар сирасидиқлар.

«Ипаклари тилодан» филми «Ўзбеки-стон ҳақрамонлари» туркумидида асар бў-либ, буюроқлик зарду